

پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران

معاونت فناوری

واحد مالکیت فکری

راهنمای مخترعین جهت تهیه مستندات اختراع

تهیه و تنظیم: زینب فرهادی نژاد

بهار ۱۳۹۴

۱. **هدف:** هدف از تهیه این راهنما، تشریح نحوه نگارش مستندات اختراع جهت ثبت در اداره مالکیت صنعتی برای تمامی محققین پژوهشگاه می‌باشد.

۲. دامنه کاربرد:

دامنه کاربرد در این راهنما شامل اختراعات داخلی می‌باشد.

۳. مفاهیم و تعاریف:

۳-۱- نوآوری و داشتن تازگی: به این معناست که اختراع باید دارای مشخصه جدیدی باشد که سابقه آن مشخصه در دانش و زمینه فنی قبلی مربوط به آن اختراع موجود نباشد. احراز نو بودن اختراع از طریق جستجو در سوابق افشا شده قبلی که در بانک های اطلاعاتی و سایت های مختلف اینترنتی از جمله تقاضانامه های اختراعات ارائه شده به ادارات ملی منطقه ای ثبت اختراع، مجلات و نشریات و کتب وجود دارد، انجام می پذیرد تا آن بخش از اطلاعات و دانش بشر که مربوط به اختراع مورد نظر است، و تا تاریخ تشکیل پرونده منتشر شده و در دسترس عموم قرار گرفته، تعیین گردد.

نکته مهم این است که چنانچه اختراع مورد نظر حتی توسط خود مالک یا مخترعین آن قبلا در جایی مثلا در یک همایش یا مجله علمی افشا شده باشد، تازگی خود را از دست می دهد. البته یکی از استثنائات زوال تازگی، شرکت دادن اختراع در نمایشگاه های رسمی است و طبق مفاد معاهده پاریس، کشورها باید در قوانین خود حمایت موقتی را برای این اختراعات قائل شوند.

به هر حال توصیه مؤکد این است که هرگز قبل از تشکیل پرونده ثبت اختراع، ایده و جزئیات طرح به هیچ شکلی افشا نگردد تا موجب زوال شرط تازگی اختراع نشود.

۳-۲- گام اختراعی: یعنی اختراع مورد نظر، ارتقاء قابل توجهی را در حیطه فنی خود موجب شود؛ به طوریکه استنتاج آن توسط فردی با دانش متوسط در آن زمینه امری بدیهی محسوب نشود.

۳-۳- استفاده عملی: داشتن استفاده عملی و یا کاربرد در صنعت به این معناست که اختراع نباید صرفا تئوری و نظری باشد بلکه باید قابلیت بالقوه تولید در صنعت و استفاده عملی را داشته باشد.

۳-۴- افشای کامل اختراع: برای ثبت لازم است اختراع بطور واضح و شفاف افشا شود.

۳-۵- واحد بودن: در تقاضانامه ثبت اختراع باید فقط در مورد یک اختراع واحد یا گروهی از اختراعات مربوط به هم که مجموعا مفهوم کلی و واحد یک اختراع را داشته باشند، اطلاعات موجود باشد.

۳-۶- مستندات اختراع: منظور ادعانامه، نقشه فنی، خلاصه و توصیف اختراع می‌باشد.

۴. مسوولیت:

۴-۱- مسوولیت تهیه مستندات اختراع و پیگیری امور اجرایی از طریق سامانه ثبت اختراع، با مخترعین می‌باشد.

۴-۲- مسوولیت ارائه خدمات جستجوی اطلاعات اختراعات ثبت شده و نیز همکاری با متخصصان و یا وکلای مربوطه، جهت ثبت دارایی‌های فکری، اطلاع رسانی و فرهنگ سازی در ارتباط با حقوق مالکیت فکری از طریق آشنا نمودن اساتید، دانشجویان و کارکنان بخش تحقیقات با فرایند ثبت اختراع و نحوه افشا و انتشار دستاوردهای پژوهشی به صورت نظام مند و همچنین ارسال پرونده‌های ثبت شده در سامانه ثبت اختراع برای ارزیابی و داوری، پیگیری آن‌ها و انعکاس نظریات داوران به مخترع، با واحد مالکیت فکری است.

۴-۳- مسوولیت ثبت گواهینامه اختراع با مدیریت برنامه ریزی، نظارت و ارزیابی است.

۵. شرح راهنما:

۵-۱- توصیف اختراع: بایستی شامل موارد زیر باشد:

عنوان اختراع: در پیاده سازی و تنظیم توصیف طرح، نخست عنوان اختراع که ترجیحاً بین ۳ تا ۱۰ کلمه است باید در مبدأ توصیف اختراع ذکر شود و غالباً این عنوان عیناً همان عنوان مندرج در اظهارنامه اختراع است و ترجیحاً نباید از کلماتی مانند "بهرتر" و "نوین" و "جدید" استفاده شود.

زمینه فنی مربوط به اختراع: اختراعات اعم از اینکه مربوط به فرآیند یا فرآورده باشد، نوآوری تکنیکی و زمینه فنی آن ممکن است، یکی از شاخه های علم، مانند مکانیک، الکترونیک، شیمی، متالوژی، برق، سلاحها، فیزیک، بیوتکنولوژی، مواد زیستی، شیمی آلی، فناوری اطلاعات، کشاورزی و ... باشند، که مخترع باید در ابتدا، زمینه فنی اختراع مربوط را بیان نماید.

مشکل فنی و بیان اهداف اختراع: بطور کلی اختراع به معنی ارائه راه حل نوآورانه برای حل مشکل فنی در صنعت است، که در قالب فرآیند یا فرآورده متجلی می شود و متقاضی در وهله اول باید بیان نماید که پس از تفکر و تدبیر، به یک مشکل فنی در رشته ای از صنعت پی برده و برای حل آن مشکل فنی، راه حل نوآورانه ای ارائه نموده، تا به ذهن مخاطب و کارشناس بررسی کننده طرح، این موضوع تفهیم شود که ایده مورد بررسی، محقق شده است. بنابراین در این قسمت، متقاضی باید ابتدا مشکل فنی موجود در صنعت حوزه فناوری مربوطه را شرح دهد، و سپس اهداف خود را از ارائه طرح مورد نظر بیان کند، تا قابلیت اختراعی بودن موضوع محقق شود.

شرح وضعیت دانش پیشین: لازم است آنچه که از قبل در حوزه عمومی دانش بشر، در مورد طرح وجود دارد، شرح داده شود. در واقع باید به کارهای دیگران در زمینه ی مربوطه، ارجاع داده شود. در ذکر مرجع، باید مشخصات کامل، ذکر شود. مثلاً در صورتی که از یک پتنت در زمینه مورد نظر ذکر شود، بایستی شماره اختراع ثبت شده و کشور صادر کنند آن بیان شود. همچنین در مورد کتاب، عنوان، نویسنده، ناشر، محل و زمان انتشار، شماره صفحات ذکر شود و در مورد مقالات نیز عنوان مقاله، سال انتشار، موضوع و شماره صفحات، می بایست ذکر شود.

ارائه راه حل برای مشکل فنی موجود همراه با شرح دقیق و کافی و یکپارچه اختراع: در توصیف طرح، محقق باید به طور روشن و گویا، دانش موجود خود را افشا نماید و به گونه ای به تشریح آن بپردازد، که هر فردی که دارای مهارت فنی عادی باشد، بدون ابتکار خاصی، قادر باشد با بازخوانی شرح موجود، اختراع مورد نظر را بسازد و این شرح اختراع باید دقیق و کافی و بطور یکپارچه بیان شود، تا شرط ساخت اختراع به طور کامل محقق شود و بیان دانش موجود و ارائه راه حل برای مشکل فنی موجود باید بطور مؤثر و کافی تشریح و توصیف شود.

توضیح شکلها، نقشه ها، نمودارها در صورت وجود: در صورتی که از تصاویر یا نقشه یا جدول استفاده شود، باید به طور مختصر و با ذکر شماره در مورد آن توضیح داده شود.

بیان واضح و دقیق مزایای اختراع: در این قسمت باید به تأثیرات سودمند و مثبت طرح مورد نظر و مزایای آن نسبت به آنچه که از قبل در حوزه فناوری مربوطه وجود دارد، پرداخته شود. از مقایسه دانش فنی و راه حل های پیشین، برای حل مشکل فنی، با دانش و راه حل های ابداعی موجود، مزایای اختراع قابل استخراج و فهم خواهد بود. همچنین بیان مزایای اختراع و

تشریح آن می تواند به سرمایه گذاران و تولیدکنندگان و صنعتگران این امکان را بدهد تا تکنولوژی مورد ادعا را ارزیابی نموده، و درصد توفیق آن در بازار کسب و کار را بیشتر درک نمایند.

توضیح حداقل یک روش اجرایی برای به کارگیری اختراع: در این قسمت باید به ارائه راه انجام اختراع و نحوه پیاده سازی اختراع در عمل پرداخته شود و مثالی از نحوه انجام فرایند یا تولید محصول یا آنچه که در قسمت "ارائه راه حل برای مشکل فنی" به آن پرداخته شده است ارائه شود.

ذکر صریح کاربرد صنعتی اختراع: در این قسمت باید مشخص شود که کاربرد عملی طرح در چه شاخه‌ای است و همچنین بایستی اهمیت اختراع از نظر علمی، فنی، اقتصادی و اجتماعی ذکر شود و نیز مشکلات فنی را که حل می کند مطرح شود. جهت نگارش توصیف اختراع از فرم شماره ۱ استفاده نمایید.

۵-۲- ادعانامه : اهمیت ادعانامه بدین جهت است که حدود حمایت مورد درخواست را تعیین می کند. برای نگارش ادعانامه باید نکات ذیل را رعایت نمود:

هر ادعا باید در یک جمله واحد بطور خلاصه، روشن و واضح نوشته شود و شرح آن در توصیف اختراع آمده باشد. به عبارت دیگر باید توصیف اختراع و ادعانامه کاملاً هماهنگ باشند. تمامی ادعاها شماره گذاری می شوند و ادعای شماره یک به عنوان ادعای مستقل شناخته می شود و بقیه ادعاها، وابسته به آن هستند و بر اساس ادعای شماره یک نوشته می شوند. در ادعای شماره یک باید موضوع اختراع و ویژگی های اساسی آن شرح داده شود. در ادعاهای بعدی که وابسته هستند، با رجوع به ادعای مستقل، به تشریح آنچه که در آن آمده است، پرداخته می شود. تمامی ادعاهای بیان شده بایستی قابل اثبات باشند.

جز در موارد غیرقابل اجتناب، از ارجاع به نقشه ها یا توصیف طرح، امتناع گردد و تا حد ممکن، از به کار بردن عباراتی مانند «همانطور که در توصیف آمده» یا «همانطور که در نقشه ها نشان داده شده» خودداری شود. اما چنانچه برای فهم ادعا، ارجاع به نقشه ضرورت داشته باشد، بایستی پس از بیان ادعا، شماره‌ی صفحه‌ی نقشه و علامت مشخص کننده آن در داخل پراگم ذکر شود.

جهت نگارش ادعا از فرم شماره ۲ استفاده نمایید

۵-۳- خلاصه اختراع: در خلاصه طرح باید به طور مختصر به مشکل موجود در زمینه اختراع و راه حل ارائه شده در طرح، اشاره شود. به طور کلی خلاصه طرح شامل موارد زیر است:

- عنوان اختراع
- زمینه فنی که اختراع به آن تعلق دارد
- مشکل فنی و اساس راه حل ارائه شده برای آن بطور اجمالی
- و همچنین کاربرد یا کاربردهای اصلی اختراع

۴-۵- نقشه فنی و یا تصاویر مورد نیاز طرح: چنانچه لازم باشد، برای شفاف سازی بهتر، می توان از شکل یا تصاویر استفاده نمود. هر شکل، شماره خاص خود را دارد و بخش های مختلف شکل نیز با اعداد مشخص می شوند. جدول ها و نمودارها نیز جزء شکل ها محسوب می شوند.

صفحات باید به ترتیب شماره گذاری شده و ترجیحاً نشان دهنده شماره آن صفحه از کل صفحات باشد (مثلاً صفحه ۱ از ۳).

هیچ توضیحی نباید روی نقشه ها وجود داشته باشد مگر در مورد جداول و نمودارها؛ فایل تصاویر باید به صورت pdf تهیه شود.

۵-۵- مشخصات مخترعین: جهت تشکیل پرونده می بایست تمامی محققین فرم مشخصات مخترعین (فرم شماره ۴) را تکمیل نمایند و همراه با تصویر کارت ملی و صفحه اول شناسنامه کلیه محققین طرح به نشانی الکترونیکی tto@ippi.ac.ir ارسال نمایند.

۶-۵- ترتیب اسامی مخترعین: از آنجایی که سیستم اداره ثبت اختراعات، ترتیب اسامی مخترعین را به طور تصادفی در اظهارنامه ثبت می نماید، لذا جهت تأثیر دادن ترتیب اسامی مخترعین در داخل پژوهشگاه، فرم شماره ۵ را تکمیل نموده و به دفتر معاونت فناوری تحویل نمایید.

۶. مدارک ذیربط:

فرم شماره ۱	توصیف اختراع
فرم شماره ۲	ادعانه
فرم شماره ۳	خلاصه اختراع
فرم شماره ۴	مشخصات مخترعین
فرم شماره ۵	ترتیب اسامی مخترعین